

D É L

Major Nándor

4.

Szárazföldön csak kerülőúton lehetett eljutni a Tatához, ember nem járta vadcsapásokon, tüskebokrok között, meredek vízmosásokban, laza kövekbe kapaszkodva; amikor pedig az első házakhoz ént az ember, furcsa szorongás fogta el: beszakadt romok, egy-egy félig nyílt vaskapu, azt hihetnéd, nyomban kilép valaki rajta, díszesen faragott ablaknyílások, csillogó fehér kőből, s felsejlik benned, talán a napokban helyezték oda, amott fényesre koptatott kútkáva hívogat, hogy a mélyére nézz, a holt kő szilárd világa ez; a romok tetejét, udvarokat, utca kövezetét a két ház sor között buján burjánozva embernyi agavék verték ki, vad tüskéikkel fenyegetően védve világukat: kihalt minden, semmi sem rezzen, kocsonyás, izzó levegő, akár a mexikói filmek kihalt, réges-régi városkáiban.

Aztán valahol friss hamurakást látsz, elüszkösödött fadarabokat, sánga újságfoslányt, földhöz vert flaskó törmelékét, ki tudja, miért idevetődött emberek szemétnyomait, s máris megtorpansz, bizalmatlanul kémleled a tájat, kezded mindenre készen kissé magad elé emeled; amott valami zörrent, csend, kavics volt, egy gyík lába alatt csúszott meg, itt meg mozog az érdes, hosszú pusztai fű, egy patkány iszkolhat, semmi, mehetünk.

Ismét elindulsz, s mikor már majdnem az utcasor végére érsz, s felfigyelsz arra is, hogy a száz méterre meredeken kiugró szirttetőn egy ép ház ácsorog, zsaluja behúzva, ajtaja bezárva, körülötte rendezett kis tér, karcsú ciprusok, néhány kőpad, ahá, tetején kereszt, kápolna tehát, az egyik romházból elébed ugrik egy farkaskutyája, megáll előtted pár lépésnyire, kissé lelapul, s hangtalanul, figyelmesen

nézi, hogy hanyatt-homlok világgá menekülsz-e vagy szoborrá me-
revülsz.

Ha nem mozdulsz, vonítani kezd, s az egyik romkapuban, amely
éppúgy tele van növe agavével, mint a többi, s csak ha figyelmeseb-
ben körülnézel, látod, hogy a bejárat köve jobban fénylik a haszná-
lattól, mint a többié, karba tett kézzel majd kétméteres, tagbasza-
kadt, hetven felé járó, csillogó ősz hajú ember jelenik meg, homok-
színű selymes, vastag katonaingben s ugyanolyan nadrágban, magas
sarkú félcsizmában, fejebújjára nyomott nagy karimájú kalapban.

Ezen a reggelen hiába vártam a kutyára; halkan füttyörészve a ka-
puba léptem, aztán óvatosan ismét megálltam, majd megkerültem a
kútkávéát, amelynek tövéből vastag szárú vadhagyma hajtott, s gyö-
nyörű püspöklika gömbvirágot vetett a hegyén, beléptem egy hajdani
terembe, amelynek egyik felén a kék ég kandikált be, a másik felét
meg világoskék sátorlap fedte, alatta két, alumíniumvázra feszített
vászonyág, az innensőn a Tata aludt párnás hálósákban, a másikon
egy asszony, akinek csak fekete hajkoronáját láttam; körülöttük
négy alumíniumvázos vászonszék, rajtuk széthajigált ruhák; az egyik
sarokban hatalmas kofferek meg egy kényelmes tábori asztal, a má-
sikban konzervhegy meg borosflaskók.

„Óhó, túl kell adnom ezen a kutyán is”, riadt fel a Tata, és moso-
lyogva felém intett, hangjára a lány is felrezzent, rámvetette szemét
és állig belebújt a hálósákba, „már másodszor rajtamütnek: a na-
pokban valami bolondos biológus tört rám isten hajnalában; amnyit
értett a bogarakhoz, hogy egy tetűt se bíznék rá, a csuda tudja, mi
után szaglászott.”

Legyintettem egyet, szóra sem érdemes. „Sőt kell tenni az ilyenek
farkára”, mondta a Tata és kibújt a hálósákból, magára cibálta nad-
rágját. „Tudod-e, kinek volt nagyszerű kutyája? A te nagyapádnak”,
magyarázta a Tata, „mégpedig lompos, vörös kutya, volt, soha egy
percre se tágitott mellőle. Tudod-e, mi lett a vége? Halászatra is min-
dig kijárt az öregeddel, s egyszer, amikor egy halat emelt be a bár-
kájába, az meg magasan felvetette magát, a kutya elkapta, a horog
beleakadt a szájába, nyüszítve rángatta magát, s kínjában lenyelte
a halat is meg a horgot is; nagyapádnak menten agyon kellett vernie,
hogy ne kínlódjon. Dupla balkezes ember volt.”

„Van annak már vagy negyven éve, igaz-e?”, kérdeztem, s a Tata
elnevette magát, barátságosan hátba vágott, „Több is”, mondta; első
találkozásunkkor tudtomra adta, hogy se az életéről, se a régi dol-
gokról ne faggassam, elege van a szószátyár fecsegőkből, egy szót sem
tudhatok meg tőle, s nyomban meg is érttettem vele, hogy arra nem
is vagyok kíváncsi; ezen úgy megütkezött, hogy még az első órában
elmondta, együtt halászgattak nagyapámmal, nyiszlett legényke volt,
s a Tata mindig úgy érezte, gondoskodnia kell róla, mert sohasem
lesz belőle ember; tejfeles szájú legények voltak még, amikor az első
világháborúban frontra vitték őket, odakinn még muníciót is mindig
ő szerzett neki, egyszer aztán hörögve elvetette magát, s a Tata vére-
sen vitte hátra a szanitézsekhez, többé senki sem látta; amikor a Tata
hazajött, nagyanyám elmondta neki utolsó találkozásukat.

„Korán nősült az istenadta, mint minden nyiszlett legényke”, magyarázta a Tata, „és első dolga volt gyereket csinálni gyerekasszonyának, ha ugyan nem hazudik a borbély.” Szabadkáról indultak a frontra, nagyanyám, a gyereknyi asszony, felutazott elbúcsúzni, a vonatnál a katonák ittasan ordibáltak meg daloltak, jókedvet erőltettek magukra, virágot tűztek a zubbonyukra, flaskókat emelgettek, csak nagyapám álldogált morcosan, szótlánul, a virágot a vonat alá dobta, aztán meg kinyögte, hogy ellopták a sisakját, nagyanyám elment sisakot lopni neki, egy baka azonban rajtakapta, még jó, hogy ott volt a borbély is, kimentette, szólt neki, hogy jöjjön csak vele, majd ő szerez egyet, az állomás mögé, valami deszkabódéba vezette, raktárfele volt, nagyanyám azt hitte, ott van a sisak, a borbély nem sokat teketóriázott, még jó, hogy aztán kkerített egy sisakot is, nagyanyám karkosarában lopta oda nagyapámhoz, az meg szorongatta a hóna alatt, amikor beszállást vezényeltek, nem akarta megcsókolni nagyanyámat, megindult a vonat, az ablakhoz mind azok az erős emberek furakodtak, félrelökték nagyapámat, nagyanyám meg egyre nézte az ablakokat, elrohogott előtte a vonat, soká nézett utána, míg csak el nem tűnt a virágzó barackfák között.

„Váltig tagadja a borbély, de sose törődj vele”, veregetett hátba a Tata, „tán azt hiszed, hogy én tudom, ki az unokám?!”, kérdezte, s végre kedvére való puha cigarettát talált a dobozában, szájába dugta s rágyújtott, „Hát, ha úgy a természetemre gondolok, s végignézek magán”, dűnnyögtem halkán, zavarodottan: sohasem láttam apai nagyanyámat, még csak fényképen se; apám egyetlen gyerek volt, árván nőtt fel, ménikém az anyai ághoz kötött, s bármiről beszélt, szép mesék kerekedtek szavaiból. „Kikérem magamnak, hogy így beszélj a nagyanyádról!”, ordított rám a Tata, s nagy, csontos arca belepirult; csak úgy rángatóztak rajta az izmok, „Szerettem azt az asszonyt, s ha nem hal meg, feleségül veszem!”, s rántott egyet a horgán, összehubancolta, földhöz vágta, a konzervdobozt pedig, amelyben a szőtt csalétek volt, a tengerbe rúgta, s szó nélkül faképnél hagyott; ment föl az ösvényen a romok közé.

Kamaszkorom óta mindenki óvatosan beszélt velem, s nem is bánta meg soha senki; ha jobban összevontam a szemöldökömet, egy oktávval szelídült a hangnem. Meghökkenem: kár, hogy nem férfiak között nőttem fel. Az öreg után iramodtam, de csak a tanyáján értem utol, az asztalnál állva épp bort töltött egy pohárba. „No, tán verekedni akarsz?”, kérdezte és megmarkolta a flaskót. „Nem ajánlanám”, mondtam halkán, „engem a barlangok érdekelnék, nem a maga fecsegése”, s karba tett kézzel, ugyanazzal a mozdulattal dőltem az ajtófélfának, ahogyan később a Tatát is annyiszor láttam. „Azt a denevérektől kérdezd”, vágta oda, és még egy poharat szedett elő, töltött, aztán anélkül, hogy rámnézett volna, a pohárra bökött. „Azt hittem, vannak róluk adatai”, szóltam közömbösen, s magam elé bámultam.

„Ismered-e a tábornokot?”, kérdezte, amikor felhajtotta borát, „Tegnap ott üldögéltünk vele a dombon”, intettem a hátam mögé, „Mért nem iszod meg a borod?!”, förmedt rám a Tata, és két széket hozott az asztalhoz: késő délutánig magyaráztam neki a karsztvidék bűvőpatalkjairól, amelyek valahol a szárazföldön eltűnnek, s a tenger

mélyén bugyognak fel; ha sziget kerül az utjukba, édesvízű forrás törhet elő; ha sehol sincs forrás, jószerével a barlangokban még elfogható.

Dél körül a Tata papírt veit elő, s néhány barlangot felvázolt, egy kivételével ismertem őket; később egyre több vázlatot tartogatott számomra, s alig telt bele három hónap, egy láda barlangász felszerelést adott, csak ámuldoztam, mire való ez vagy amaz, postán küldték neki: Berten kívül senki sem látta; fent tartom hol ebben, hol abban a barlangomban.

„Sétálhatnánk egyet”, nyomta a fejébe kalapját a Tata, „Angelina addig elkészíti a reggelit”, a lányra nézett, az meg szótlánul bólintott, s zárkózottan, idegenül vetette rám egy pillanatra fekete szemét. Jó tucatra való lányt ismertem meg a Tatánál, válogatni is alig lehetett volna egymástól olyannyira különbözőket, örök titok számomra, hogyan kerültek ide, mindig úgy tettem, mintha öröktől fogva itt lettek volna, soha egy szót sem váltottunk róluk a Tatával, csak egyetlenegy szökött utánam közülük egyszer, nagy szemű, pöttömnyi, vézna lány volt, mindent megtett, hogy a nyakamba ugorjon, de nem ért fel hozzám, egyre panaszkodott a sok munkára a Tatánál, s nagyon csodálkozott, hogy kiadtam az útját.

Amikor kiléptünk az utcára, elmondtam a Tatának a temetőcsősz körüli bonyodalmakat, s jót mulatott rajtuk. „Nem ismerem ezt a temetőcsősz”, mondta, s hiábavaló volt minden igyekezetem, hogy megmagyarázzam neki, kiről van szó. „Most persze rendezni kellene a bajt, igaz-e?”, komorodott el, „De mihez foghat az ember, ha saját hazájában idegen? Karba tett kézzel álldogál, s nem avatkozik semmibe. Mert könnyen kiteszik a szűrét. S akkor mindennek vége.”

Komorán ült le a kőpadra odafent a kápolnánál, kalapját levette, maga mellé tette, s hogy megelőzzem kesergését a hazátlan emberről, igyekeztem megnyugtatni, hogy majd csak zöldágra vergődünk, s voltaképpen más ügyben jöttem, csak hirtelenében elmondtam az újságot is. De sehogy sem sikerült kivennem a fejből a gondot. „A rendőrrel ugyan atyafiságban vagyok, de mi mást mondhatna neki az ember, mint hogy végezze a dolgát”, mondta a Tata, mintha nem is hallotta volna szavaimat, „no és a tábornokkal intézhetnénk valamit; mindenesetre, ami téged illet, van nálam elég eleség, vegyél magadhoz, amennyi kell, húzódj be az egyik barlangodba, s bottal üthetik a nyomod”, mondta s rágyújtott egy illatos cigarettára.

„Á, kisebb gondom is nagyobb”, legyintettem félvállról, „szeretném látni, mire menne velem a rendőr”, s figyeltem, hogy Angelina egy rozoga létrán felmászott a romház ép erkélyére, körülnézett, s amikor meglátott, hahóзва s integetve reggelire hívott bennünket. „Az ám, a borbélynak ma kell jönnie az eleséggel”, derült fel a Tata, „no, majd jól rájleszttek”, mondta kárörömmel, s szokatlanul frissen ereszkedett le a meredek ösvényen.

Valami régi, rendezetlen ügye volt a borbélyal, sohasem faggattam felőle, vigye csak a sírba titkait. Annyit mondott egyszer, meglehetősen homályosan, hogy amikor a szörnyű nyomor elől Amerikába indult, hívta magával a borbélyt is, itt laktak mindketten ebben a romfaluban, akkor még nem volt lakatlan, halászlegények voltak, a

borbély azonban valami zavaros ügybe mártotta be a Tatát, csak ő húzhatta volna ki a csávából, egy éjjel be kellett volna eveznie a városba, de a tenger háborgott, s a borbély félt útrakelni.

„Mindig ilyen nyavalyás gyáva volt”, legyintett megvetéssel a Tata, s már akkor felőlött bennem: akárcsak a trafikos beszélne a temetőcsősről, itt azonban a Tatát kedvelem jobban, amott viszont a temetőcsősz. Amióta hazajött a Tata, azzal bünteti a borbélyt, hogy minden szerdán vele hozatja magának az ételmet, bárhogya is háborgjon a tenger; ötszörös árat fizet neki, s a borbély nem tud ellenállni a kísértésnek. Még az első évben, fogadott magának egyszer egy jó evezőst a borbély; a Tata akkor az evezősnek fizetett, s csak a szokásos, ötször kisebb árat: mindenki úgy értelmezte ezt, maga a borbély is, hogy csak őt illeti a szerencse, s kizárólag a régi barátságának köszönheti a Tata bőkezűségét: a Tata sohasem célzott még a borbély előtt sem indítékaira; a borbély nagyon nagyra volt a Tata barátságával, mindig délután érkezett, s itt maradt késő estig: meg-hitt beszélgetésben töltötték az időt.

„Csakhogy a borbély korántsem olyan gyáva, mint amilyennek gondolja”, mondtam a Tatának már első találkozásunkkor; már akkor azt gyanítottam — ma sem tudom, miért —, hogy sok minden azok közül a gyanító események közül, amelyeknek a Tata elbeszélésében a borbély volt a főszereplője, tulajdonképpen a Tatával esett meg; a sisak felől majdhogynem bizonyos voltam. Sosem szóltam neki róla. Mario azonban tudott valamit a dologról; halászhai előtt mindig hevesen védelmezte a Tatát, a borbélyról meg csak egy-egy kurta, megvető szót szólt, „A haszonlesés csámpás kis kerítője”, mondta egyszer, s ilyenkor folyton rámpislantott; a térképmásolatokhoz, amelyeket hozzám küldött, mindig homályos úton jutott, s egyszer, négy szemközt, azt mondta: „Úgy hiszem, kell itt valahol a hegyekben cementnek lenni”, én azonban mélyen hallgattam: a Tata alig egy héttel korábban mondta, hogy cementre bukkant, de olyan csekély mennyiségben, hogy nem érdemes kiaknázni; Mario vegyésznek készült; kissé hosszúra nyúlnak tanulmányai.

„Csakhogy a borbély korántsem olyan gyáva, mint amilyennek gondolja”, mondtam a Tatának első találkozásunkkor, s előadtam, hogy a háború alatt egyszer egy pipenkőc olasz hadnagy volt itt a helyőrségparancsnok, naponta borotválkozott, bár alig serkent még a bajusza, komisz volt nagyon, de bár gyűlölték, rokonszenvet is szerzett, hiszen nemegyszer saját katonáit is neveltségessé tette megalázó reguláival a lakosság előtt; megnyergeltette velük a kerítésekét, és kerékpározó gyakorlatot végeztetett velük, földre tett sisakjukon fél lábom állva etette velük fogpiszkálóval a makarónit, egyszer pedig megjátszotta az egyik besúgójának az akasztását. Ez a hadnagy, miközben a borbély borotválta, széttárta karját, hogy sehol sincs hamutartó; a borbély meghökkenve nézett körül, csakugyan lába kelt, s egyre biztatta a hadnagyot, verje a hamuját a földre, a hadnagy azonban intett neki, hogy nyújtsa csak oda a tenyerét: a borbély tenyerébe verte a hamut, s beleoltotta a cigaretta is. A borbély ijedtében föl se szisszent; az eloltott cigarettát az ajtóhoz vitte, kidobta az utcára, s összeégetett kezével tovább borotválta a hadnagyot: egyetlen

lendülettel elvágta a torkát. A helyőrség nyomban fellázadt, lelőtt két tisztet és szerteszökött, fegyvert s löszert hátrahagyva; a borbély még azon az éjszakán tizedmagával nekivágott a tengernek egy lélekvesztőn, s révbe is futott Bariban.

„Na, már a gyávák is hősök lesznek!”, mondta a remete akkor, s miként később kiderült, nagyon is kétértelmű szavak voltak ezek; a háború után a trafikusk nemegyszer hadonászott öklével a remete orra előtt emiatt is, „Tudjuk mi jól, hol kell keresnünk a gyávákat, jegyezd meg jól magadnak! Micsoda gyalázat!”; viszont az új helyőrségparancsnoknak is, mihelyt megérkezett, első dolga volt lefogatni a remetét, s ma sem világos, hogyan szabadult ki akkor; sok rendezetlene ügye mellett ez is a rovásán maradt mind a mai napig: elszalasztotta az alkalmat, hogy hős legyen.

„Ki hitte volna”, álmétkodott a Tata, s olyan képet vágott, hogy az ember nem tudhatta: némi megbecsülést ébresztett-e benne a borbély iránt, vagy lehangozta, hogy a borbély képes volt sarkára állni. „Hahem az a te remetéd is díszes figura; így van ez, ha az ember nem tud mit kezdeni magával”, mondta a Tata nevetgélve; megmerevedtem, mintha karót nyeltem volna, „Jobban tudja ő, hogy mit tesz, mint mi együttvéve”, pattogtam, s fejembe tódult a vér, „a tábornoknak is ezt kellett magyaráznom tegnap fenn a dombon”, hadartam magamból kikelve, s a hátam mögé böktem, „az a tehetetlen, aki saját képeére akarja folyton átszabni az egész világot”; a Tata meglepődve emelte maga elé a kezét, „Jó, jó, jó”, mentetetözött, „csak hallgass már el, és idd meg a borodat”.

Az asztal már terítve volt, Angelina épp a konzervdobozokat hálászta ki a forró vízből, felnyitotta őket, s a marhagulyást egy tálba öntötte, az üres dobozokat meg nagy lendülettel a csupasz falak fellett a ház mögé dobta; akkora halom konzervdoboz hevert ott, hogy egy bádogos évekig eléldegélhetett volna, ha locsolókannácskakat készített belőlük a gyerekeknek. Angelina egy kis tányér tojásrántottát hozott magával, s az asztalhoz ültünk; „Ohó, micsoda kiváltság ez, látod-e, fiú?”, kiáltott nevetgélve a Tata, „Faggyús”, intett alig észrevehetően a tál felé Angelina, s fíntorított egyet az orrával. Nem sejtettem, hogy ez lesz az egyetlen szava itt-tartózkodásom alatt; nagyítóval sem lehetett volna mosolyt látni az arcán; zárkózottságával, komolyságával feszélyezett, de azt a vágyat keltette bennem, hogy napokon át csak mozdulatlanul üldögéljek, s nézzem, hogy szótlanul, egyenes tartással, méltóságteljesen mozog körülöttem; hosszú fekete haját a hátán szabadon eresztette, s felül durva szalaggal kötötte egybe, szokatlanul kicsi fülei mintha pléhből készültek volna; az asztal alatt egy pillanatra összeért a lábunk, nyomban elhúzódott; nagy szemefehérjéből mereven villogó fekete szembogarával mintha áthághatatlan üvegfalat vont volna maga köré, s ellenállhatatlan vágyat keltett az emberben, hogy előre sújtsa, s csörömpölve összezúzsa az üveget: akinek ez sikerül, riadt pillantását látja majd s puha megadását.

„Azt akartam mondani”, fordultam a Tatahoz, „hogy ez itt fent a vízmosásnál nem barlang; bánya volt valamikor”, a Tata azonban csak bólintott, „Tudom, csakhogymár kimerült”, mondta, arról azon-

ban hallgatott, hogy milyen lelőhely. „Nagy gondban vagyok”, mondtam a Tatának, „az egyik barlangban rábukkantam egy függőleges nyílásra, négy-öt méter mélyen legfelsőbb egy kutya férne át rajta, de aztán kiszélesedik, s még vagy hatvan métert sikerült fennakadás nélkül mérnem, úgyhogy meg kellene nézni, mi következik azután”, a Tata dűnnyögött, megevett még néhány falatot, aztán befejezte a reggelit.

A tűző naptól a sátorlap alatt egyre fülledtebb lett a levegő, fogtam a székeimet, s a fal tövébe tettem, ahol a szabad ég kandikált elő, a fal tetején egy fügefafa hajtott ki, s lombja hús árnyékot vetett. „Robbantanom kellene”, mondtam, „Ez az, csakhogy sok bajjal jár”, dűnnyögte a Tata, s mellém ült; Angelina egy tálcán egy-egy pohár vörös bort hozott utánunk, megköszöntem, alig észrevehetően bólintott, aztán a ház mögé ment mosogatni. „Ami azt illeti, megcsinálhatom a patronjaidat, de több emberre volna szükséged, s még így is soká elhúzódhatna”, bámult maga elé térdére könyökölve, összeráncolt homlokokkal.

Ekkor hirtelen, magam sem tudom, miért, bénítónan elkedvetlenedtem; először éreztem a vágyat, hogy veszni hagyok mindent, s most, menten indulok, nem tudom még, hova, ameddig a lábam bír, csak hátra ne forduljak, vissza ne nézsek, s valahol messze, egy irdatlan nagy fa alatt megállok, hogy törzsének vessem a hátam: vizet adok-e vajon az embereknek, nyomorúságtól mentem-e meg őket irdatlan erőmmel, vagy csak követ hengergetek egy életen át, délibábbal áltatván magamat, s vajon rég rá kellett volna-e döbennem már: üresen fordul a kő, s az út végén semmi sem vár, az útnak sehol vége.

Az erő füge édeskés, émelvítő szaga a gyomromban állt meg; amint Angelina belépett a tiszta edénnyel s elsurrant mellettem, viszolygást, majd érthetetlen undort éreztem; felkeltem, az utcára mentem, egy babérbokorról letörtem egy ágacsát, lehántoltam, s mélyen belelegeztem fanyar szagát, aztán meg rágcálni kezdtem: kesernyés íze megnyugtató.

Tata is kijött az utcára, a küszöbre ült, s nyelet faragott egy kis, takaros csákányba. „Vajon tudsz-e róla”, szólt s egyet-egyét rám pislantott, „hogy Mario is ivóvízen dolgozik, a tengervizet kotyvasztja már évek óta?”

Úgy ért ez, mint derült égből a villámcsapás; beleremegtem: galádul eláruktak; elmosolyodtam, s elkeseredetten igyekeztem, hogy a hangom el ne áruljon, „Hogyme tudnák”, szóltam vidáman, „a fél világ ezzel kísérletezik évszázadok óta, valakinek egyszer majd csak sikerül”, s abban a pillanatban féktelen gyűlöletet éreztem Mario iránt: az alamuszit játssza előttem évek óta, mintha csak a halászaik érdekelnék meg a csónakázás a strandi lányokkal, csupa földi, hétköznapi dolog, s a térképeket is úgy adja át, mint a messzi célra törő nagyoknak, akiknek dolgát ő ügyse értheti, nem is igényli hát a magyarázatot, beéni azzal, hogy tisztelhesse őket, s jóindulatú barátságot kapjon cserébe.

„Én sem hiszek a dologban, bár igaz, pár nappal ezelőtt azt mondta, hogy a vegyészeti intézetből azt válaszolták a legutóbbi vízküldeményére, hogy ivásra ugyan huzamosabb ideig nem használható, de ön-

tőzésre módjával megteszi”, dűnnyögte a Tata, és időnként a nyélre illesztette a csákányt.

„Az akkor már nagy eredmény! Erről nem tudtam!”, mondtam megilletődve, leplezett elkeseredéssel. „Nagy eredmény, ha csakugyan úgy van. De alighanem kiderül majd, hogy ehhez a vízhez különleges talajjavító munkálatok kellenek, s kérdés, hogy így haszonnal jár-e”, tanakodott ráncolt homlokkal a Tata, s most láttam először fáradt öregembernek. „De ha Mario máris ilyen választ kapott, akkor minden esélye megvan a tökéletesítésre”, mondtam igaz elismeréssel; ha azonban jól a szívem mélyére néztem volna, nyilván felfedtem volna, hogy ez nyugtatott meg: évek telnek még el, mire elvállik, csakugyan ér-e valamit ez a találmány.

„Úgyhogy most Berttel valami gépeket szerkesztenek”, mondta a Tata csákánya fogását próbálgatva. Mintha letaglózott volna. „Berttel?”, kérdeztem meghökkenve, hitetlenkedve. „Igen, Berttel”, nézett fel rám a Tata csodálkozva, s látván, hogy megdöbbenve kerülöm a tekintetét, zavartan maga elé pislogott, csákányát az utca kövezetébe vágta, „azt hittem, tudod”. Nem bólinthattam neki: elég volt az arcomra néznie, hogy nyitott könyvből olvasson. Hát Bert is! Olyan üresnek éreztem magam, hogy nem csodálkoztam volna, ha összeroskadok, mellkasom behorpad, mihelyt valaki egyetlen ujjal hozzámér, akár holmi porhüvely. A kijátszottság, a magány. Vissza a remetéhez. Bebújni egy oduba. Az erdő az én világom.

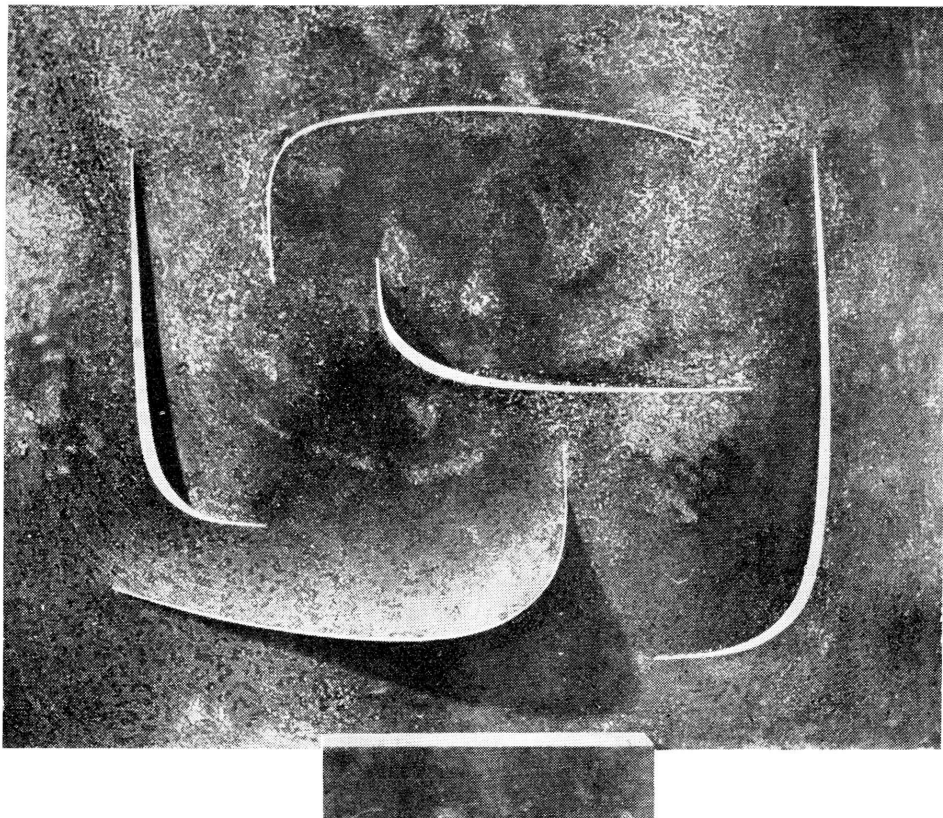
„Annyi dolgom van még, megyek”, mondtam a Tatának, s lehántolt babérágacskaomat szorongatva olyan szaporán szedtem a lábam, hogy aki lépést akart volna tartani velem, futnia kellett volna. „Hova rohansz?!” , förmedt rám a Tata, „Micsoda társaság! Titkolóznak egymás előtt, és játsszák kisdud játékaikat! Tudod-e, mit akart a nagyapád kitalálni? Láthatatlan hálót! Bolond! Ma már ilyent is gyártanak a gyárak!”, de egy viláigért sem álltam volna meg, „Majd visszajövök”, kiáltottam hátra, és integettem, a Tata úgy állt az út közepén, fél kézzel könnyedén lóbálva csákányát, akár egy félszemű óriás, fölötte, bent az udvaron, az ép erkélyen, csak most vettem észre, Angelina üldögélt mozdulatlanul s talányosan, egy szfinxet is megszényenített volna.

A nap már-már delelőre hágott, mire fölértem az erdőhöz. Megtorpantam: valami különös történhetett; deszkáim az erdő elé hajigálva, szanaszét szórt könyveimben a szellő lapozgat, konzervedobozokba ültetett virágaim összezúzva, mintha az égből hullottak volna alá jégesőként, egy-két üngem, nadrágom, sarum az erdő tövében hever, kabátom meg azon a kampón lóg, amelyikre előző reggelen a vadkuttyát akasztottam.

Futni kezdtem, a bejárat előtt azonban visszahököltem: halvány füstösík áramlott ki. Lassan, óvatosan álltam az ajtóba, testem szinte elfedte a nyílást, homály borult az odura: a remete deszkáján üldögélt, s a néhány kövel határolt szabad tűzhelyen egy nagy konzervedobozban krumplilevesét főzte.

„Ne vedd el azt, amit nem adhatsz, te gyalázatos. Tán azt hiszed, hogy a te homályod a napfényel is felér”, mondta a remete alig hallhatóan, s egy pillantásra sem méltatott; hangján szikrányi harag

VOJIN BAKIĆ

Feltépett terjedő síkok 2

sem érződött: ilyen megvetéssel csak a patikussal beszélt: havonta egyszer-kétszer betért hozzá, s ezt mondta: „Spirituszra van szükségem”, a patikus szó nélkül mindig elébe tette az üveget, a remete megragadta, s fizetés és köszönés nélkül távozott. Talán fél tucat üveget is folyton ott lepett a por oduja szögletében; néha spirituszon főzte az ebédjét, ki tudja, miért; a patikus soha egy árva szóval sem panaszkodott, csak legyintett és sóhajtott: mintha valami miatt lakatot tartana a száján.

Félreálltam az ajtóból, beléptem az oduba, a napsugár széles kévében vágódott be utánam. „Pusztulj innen!”, förmedt rám szörnyű haraggal a remete, „Hogy is tűrhettek meg magam mellett, te fankó, te!”, s ráncos, beesett szája szinte remegett gyér szakálla koszorújában. Szorongva néztem: úgy összeaszott már, hogy karjaimba vehetném; szájamban keserűség futott össze, torkom kiszáradt: nem, innen nem mehetek el, a végső menedékem; büntudat ébredt bennem, bár nem tudtam, mit vétettem. Talán elfogták a temetőcsösz, s baj érte, szörnyű baj? „Úgy gondoltam, kötelességem kiszabadítani azt az ártatlan embert”, dűnnyögtem halkán, „Törődök is én azzal, mit tartasz kötelességnek! Bár ez is épületes elképzelés: minden csip-csup dologba beleütni az orrát: kötelesség!”, kiáltotta, s pár szem hámozott krumplit vetett a rántásba, az agyagkorsóból meg vizet lötytyintett rá, „Aki a kötelességhez illő nagy dolgok alól kivonja magát, mihaszna ügyekben kotnyeleskedik, s tetszelegve a kötelesség rangjára emeli azt! Két bohóc bolondeniázik, s neki ellágyul a szíve: hol csúszott ki a kötelesség a kezedből, ha már róla fecsegsz?”

Belémhasított a felismerés: hiszen ez emészt engem is már második napja; a remete szavai azonban nem tévesztettek meg: távol állnak tőle a hétköznapi ügyek, s ebben sohasem értettünk egyet, de az elvont, mindent eltaposó Nagy Kötelesség még kevésbé ígérte meg, sőt még gúnyos szót sem fecsérelt rá: éppen csak tudta, mi ez és mi amaz; temető volt a feje. Nem ezzel vétettem hát. „Sok dolgom akadt tegnap, nem jöhöttem haza; azt hittem, minden rendben van”, tapogatóztam békésen, „De kutyát öltél, te gyalázatos! S még az ajtómrá akasztottad cégérül; hogy mersz a szemem elé kerülni?!”, kiáltott rám gyűlölettel, s kék, békés szeme parázsként villogott; egy pálcikával folyton a tüzet piszkálgatta.

„Nem tudhattam, hogy megbántalak vele”, szóltam halkán, engesztelőn. „Hát akkor mért éltél velem évekig egy fedél alatt? Pusztulj előlem!”, förmedt rám, s mikor látta, hogy nem mozdulok, egy szempillantás alatt belemarkolt a tűzbe, kezét, felém nyújtotta, öklömnny parazsat tartott a tenyerén, „Addig tartom, míg el nem kotródsz!”, kiáltotta, s rám meresztette nagy szemeit; hanyatt-homlok vágódtam ki az ajtón, égő húsának szaga az orromat facsarta, hallani véltem, hogy pattog, sístereg a bőre; a kampóra akasztott kabátomba gabyodott a fejem, Sámson, hol az erőd, leszakítottam a kabátot, vakon ugrottam ki a szabadba, fölborítottam deszkáimat és elvágódtam.

„Ohó!”, torpant meg egy német turista, s mikor látta, hogy baj nélkül négykézlábra állok, meghökken arcára jóindulatú, elnéző mosoly ült ki, „Csak nem történt valami baj?”, kérdezte, s levette válláról állványra szerelt fényképezőgépét; hetven felé járó szeplős,

szemüveges bácsika volt, térdig érő fehér nadrágot, fehér inget, könnyű vászoncipőt, világos tanka zoknit viselt, a legszembeszökőbb azonban pipaszár lába volt, amelyet nem fogott a nap, vastag aranykar-kötős órája és fehér vászon zsokácsapkája.

„Föl lehet menni?“, kérdezte az elaggottak ártatlan mosolyával, amely arról akar meggyőzni, hogy az égvilágon semmit sem szemlélnek már megértés híjával, nem zavarnak már vizet, ártatlanok, s csak afelől tapogatóznak, számíthatnak-e egy kis szelíd jóindulatra.

Bólintottam neki; nagyon óvatosan lépett a bejáratához, fél kézzel előbb a falba fogózott; amikor meglátta a békésen üldögélő remetét, barátságosan köszönt, belépett. „Mit fizetek?“, kérdezte, a remete meg, mintha nem értené a nyelvet, két ujját mutatta neki, az aggastyán szó szerint vette, egy alumínium kettest nyomott a remete kezébe, a remete nem akart hinni a szemének, „A fene abba a fősvény fejébe“, kiáltotta, s kívágta az ajtón a pénzt, majd ismét két ujját mutatta, „Rossz pénz volt talán?“, fordult felém meglepődve, békésen, beletörődve az öreg, „Nem“, ráztam meg a fejem jámborul, „zwanzig“, emeltem fel én is a két ujjam, „Ne piszkolj bele a tányéromba!“, förmedt rám a remete, „Látod, hogy úgysem fizet kétszázat“, engeszteltem halkán, „Ne üsd az orrodát folyton más dolgába!“, sújtott végig rajtam tekintetével, s zsebébe sülyesztette a húszast.

A turista aggastyán ekkor azzal akart kedveskedni a remetének, hogy majd lefényképezi; a gépére mutatott, s intett neki, guggoljon csak a tüze mellé, „Csak hátulról!“, intett neki a remete, „majd mindjárt négykézlábra ereszkedek“, s mert a turista értetlenül, jámbor mosollyal várakozott, a remete dühösen a toronyba vezető lépcsőre mutatott.

„Engedj be, hogy leszedjem a plakátokat“, szóltam a remetének; a toronyba vezető első fordulónál a turisták szórakoztatására két agyon-sárgult kiáltványt szögeztem a falra évekkkel előbb, az egyiket Napóleonnak adta ki horvátul s olaszul, az ő katonái építették az erődöt is, nyilván őrtoronyként, megfigyelésre szolgált, a másikat valami magyar gróf, tábornok írta alá, Dalmácia helytartója, ugyancsak olaszul s horvátul szólt; ugyanazt mondták, egymással ellenkezve is: harc, haza, szabadság; Mandina asszonytól kaptam őket, amikor egy álló délután régi iratok között turkáltunk a medvebőrrel latakart széles heverőn, s élcelődve nevetgélünk az évszázados balgaságokon; a remetének azt mondtam, Mario kedveskedett ezzel a két plakáttal; a harmadikat, egy rebellis illír röpiratot még az első évben leszedtem a falról s elcsente egy szemfüles látogató.

„Eredj, és minél előbb tünj el a szemem elől“, mondta a remete, s a szakajtónyi krumplit és vöröshagymát a tűzhely tövéből áthajigálta oda, ahol korábban a fekhelyem, a deszkáim álltak. Besurran-tam a toronyajtón; amint a rozoga falépcsőn tapogatóztam, eltökéltem, hogy fenn maradok a mellvéden, s ha kell, ott is alszom, míg csak meg nem békél velem a remete, hacsak nem követeli túlságosan erélyesen, hogy távozzak. Az az égetett kéz, az a parázs a kinyújtott tenyéren. A perzselt hús rémületet keltő kesernyés szaga. A plakátokat óvatosan leszedtem, és zsebre vágтам; ha utánam jönne, dühében

még letépné őket. Tovább kapaszkodtam, és kidugtam a fejem a mellvédre. A turista aggastyán tartózkodó mosollyal fogadott.

„Gyönyörű a kilátás”, mondtam neki, „emerre nézzen, nyugat felé, derűs reggeleken Olaszország is látszik”, ő azonban egyre csak a várost kémlelte, „Nézze csak”, intett az öböl csücske felé, ahol a nagytemplom karcsú tornya beleszűnt az égbe, mögötte meg a több ezer éves görög várfalak omladoztak; aztán hol ezt, hol azt a négyesőget fogta be gépével, megannyiszor türelmesen igazgatva állványát.

„A remete úr nem valami barátságos”, mondta elnéző mosollyal az aggastyán, „Á, ez csak a látszat”, nyugtatgattam a beavatottak hangján, „Biztos sokan zaklatják”, tűnődött el, s megnyugtatómra egy-egy pillantást Olaszország felé is vetett, „Igen, sokan felkeresik”, helyesbítettem, „Természetesen”, hagyta jóvá készségesen, „egyébként itt lakik, igen?”, kérdezte mellékesen, és a zsebéből szivar meg zsebkés került elő, s körülményesen rágyújtott, „Lent a földszinten”, bölintottam neki, „Igen, láttam”, mondta, „jó erőben van még. Hány éves?”, kérdezte barátságosan, „Jócskán túl van a hetvenen”, lódítottam neki, hadd irigykedjen, „Ohó!”, vetette rám a szemét hitetlenkedve, „És magával mi történt, amikor én érkeztem?”, faggatott óvatosan. „Összekülönböztünk, kérem, egy kicsit; megesik az ilyesmi”, tártam szét a kezem tehetetlenül, s az aggastyán felvonta szemöldökét, aztán egyre csak csóválta a fejét.

„Azt kérdeztem az előbb, hol a fiú?”, szűrődött fel hozzánk tisztábban a korábbi zsongás odalentről. Hegyezni kezdtem a fülem: mintha a rendőr hangjára ismertem volna; „Mit tudom én; nem vagyok a dajkája”, vágta oda a remete, „Annyit mondok, hogy ne falazz nekik, ne falazz!”, tagolta a szót a rendőr, „Nézze csak, valami pompás jacht futott be a kikötőbe! Ez igen!”, intett kelet felé szivarjával a turista, „Még tegnap kivettem a szűrét, nézd meg, kint hever a holmija”, mondta a remete, „Igen, néha betéved ide is egy-egy előkelő látogató”, bölintottam a turistának, „Na, hát akkor én meg kiteszem a te szűrődöt. A város elrendelte, hogy lakoltassalak ki”, mondta a rendőr, „Hahaha, hova?”, kiáltotta teli szájjal a remete, „Na, mozgás! Eredj az aggok házába, ha akarsz. Majd a város fizeti. Én ezen nem segíthetek”, közölte a rendőr, „Mondja, tudna ajánlani valakit, akivel körülcsónakázhatnám az öbölt?”, kérdezte a turista, „Az ám, épp a város engedélyezte, hogy ide költözzek, mert nem tud segílyt fizetni”, kiáltotta gúnyosan a remete, „Na, most meg tud. Kár a szóért”, patogott türelmetlenül a rendőr, „Hogyne, Mario szívesen körülcsónakáztatja jó pénzért. Keresse csak Mariót, mindenki ismeri”, mondtam a turistának.

Odalentről dörömbölést hallottam, aztán mintha deszkák repültek volna ki az erőd elé, kibújtam a mellvédre, s áthajoltam a falon: krumpli és vöröshagymafejek hullottak összegúzott virágjaim konzervdobozai közé, aztán megjelent a rendőr, s óvatosan a magányos cse-nevész kenyérfa tövébe tette a remete korsóját és nagy konzervdobozát, „Na, itt a levesed is, megeheted. Vége a garázdálkodásnak. Holnaptól kezdve egy hivatalnok ül itt, és beléptijegyet ad a turistáknak”, mondta a rendőr, és tarkójára lökte csákóját, zsebkendőjével fáradtan törölgette verejtékező homlokát.

„Bolondok”, jött elő gúnyosan nevetgélve a remete, „többe kerül a tisztviselő, mint amennyi pénzt beszedsz. Ki kíváncsi egy ilyen nyavalyás őrtoronyra? Az embereknek az élő remete kell; oda jönnek, ahol én leszek. Ha egy barlangban ütök tanyát, oda; ha egy kőszirt alatt, oda; ezt megmondhatod a gazdáidnak”, s a fa alá ment, az egyik kezébe a korsóját, a másikba a levesét vette, s elindult, „És gondolja, hogy elég biztonságos a csónakja?”, tapogatózott a turista, „Talán azt hiszi, hogy én kedvetem lelem az efféle dologban? Tőlem akár halála napjáig is ellehetne itt”, szólt kedvetlenül a remete után a rendőr, „Motorcsónakja van, biztonságos, és maga Manio is megbízható”, világoztattam fel a turistát.

„Mi a csudát csináljak ezzel a sok limlommal?”, ráncolta össze a homlokát karba tett kézzel a rendőr, s végignézett a dúlásra emlékeztető térségen, „Köszönöm, akkor majd hozzá fordulok”, mondta a turista, s kedvetlenül lehajította a szivarvéget, a rendőr elé hullott, az felkapta a fejét, s amikor meglátott, amint a mellvédre könyökölök, és közömbösen őt nézegetem, meglepődve oldalfegyveréhez kapott, aztán földbe gyökerezett a lába, „Azonnal jöjj elő! Letartóztatlak!”, kiáltott rám erélyesen, „Azért ez a nagy oirkusz, mert a tábornok tegnap azt mondta, hogy ma fellátogat hozzám, s a város hirtelenében restelleni kezdte az életünket. Mondhatom, szép kis lelkiismeret!”, kiabáltam le epésen, „De majd benyújtjuk még a számlát”, sziszegtem szárazon, „Mi történik itt?”, riadt meg a rendőr mozdulatára a turista, „Azonnal jöjj le, amíg nem késő!”, kiabálta fel a rendőr rekedten, a remete megállt, hátrafordult, „Tudtam, hogy ezt is neked köszönhetem, te fajankó”, sújtott rám hideg tekintettel, majd megfordult, bekanyarodott a bokrok között vezető ösvényre.

„Gyere fel értem, ha mersz; ne félj, nem menekülök”, mondtam a rendőrnek kihívóan, „Azonnal ide, elém!”, bökött mutatóujjával a lába elé, „Az ég szerelmére, uram, mi történik itt?”, topogott rémülten a turista, „Ha jól meggondolom, a fejedre dobhatnék egy követ”, mondtam a rendőrnek közömbösen, erre távolabb ugrott az erőtől, s előrántotta a pisztolyát, „Istenem”, nyögte a turista, és ingjét gombolva a kőfal tövébe rogyott, gépét fellökte, elkaptam, melléfektettem, „Fenyegetőzől, ugye? Hát akkor figyelmeztetésül ide hallgass!”, kiáltott fel és a levegőbe lőtt, „Jusson eszedbe, hogy nem állok ellen. És különben is: ne feledkezz meg magadról. Csak gyere fel értem; látni szeretném, mire még vagy velem”, mondtam és óvatosan a fal fölé dugtam a fejem.

„Ide hallgass, nekem az égvilágon semmi bajom veled, de ami rend, az rend; amit főztél, edd is meg: tüstént jöjj ide elébem”, szólt keserű hangon a rendőr, s ahogy a tűző napon izzadni láttam, egy pillanatra valami meleg érzés ragadott el: a strandon sakkozgat, iszogatja a málnáját, békésen élcelődik, s várja, hogy bealkonyodjon, haza ballagjon süketen kongó lakásába, s éjjel gyerekekkel álmodjon. Csend. Honnan ez a tátongó csend a rekkenő délben? A turistára néztem: fennakadt szemmel hever. Meglőkdöstem: semmi. „Ha arra gondolok, hogy annak a fiát kell letartóztatnom, akit legtöbbször becsültem, legszívesebben főbe lőném magam”, szólt leverten a rendőr, „Hagyj már fel ezekkel a nagy szavakkal!”, háborodtam fel igaz szí-

vemből, „Jöjj fel, tán meghalt ez az ember!”, kiáltottam izgatottan, „Tán gyerekek nézel? Ilyen csapdába a bolond se esik bele!”, legyintett a rendőr kedvetlenül; meghallgattam hát a turista szívét, dobogott, felnyaláboltam, és levittem a lépcsőn.

A rendőr ijedten futott oda, „Vizet neki!”, nézett szét tanácstalanul, „Nem látod, hogy szívszélhűdés? Úgysem tudja lenyelni”, mondtam, „Vigyük”, markolta meg a lábát a rendőr, „Csak egyikünk viheti, nem rázhatjuk”, s ismét karomba vettem, mint valami gyereket, a város felé indultam, a rendőr meg utánam.

„Mozdulatlanul kellene feküdnie; csak a kövesútig viszem, onnan majd beszaladsz a mentőkért”, mondtam a rendőrnek, „Nem, velem jössz a városba; akárhogy is állunk, letartóztatlak”, szólt a rendőr egyre törtetve utánam, „Nézd, én akár le is tehetem az öreget; itt-hagyjuk: ha ugyan meg mered ezt tenni”, szóltam közömbösen, „Akkor majd én viszem”, szólt leverten, „De nem tudom, hogyan kényyszeríthetsz akkor, hogy veled menjek”, világosítottam fel, „Ó, bár-csak találkoznánk valakivel”, sóhajtott keserűen a rendőr, „Akkor is ketten maradnátok”, mondtam halkán, „Jusson eszedbe, hogy ha akarsz velem valamit, olyan közel kell jönnöd hozzám, hogy elérhetlek a kezemmel. Jusson eszedbe a késelő”, emlékeztettem a rendőrt, s csak úgy szakadt rólam a verejték: a turista hófehér ingét szürkére festette.

„Látod, ezerszer a segítségemre voltál, mi ütött hát beléd?!”, lihegte botladozva mögöttem a rendőr, „Törődj bele és jöjj le velem a városba; az ég szerelmére, tán nem gondolod, hogy örömmel teszem, amit kell!”, mondta felindultan, „Te a te dolgod végezd, én az enyémet! De jusson eszedbe a késelő”, lihegtem, s megálltam egy pillanatra meghallgatni a turista szívverését.

A késelő a kocsmá közepén állt, az emberek a fal mellé húzódtak, akit leszúrt, hörögve kúszott félre tőle centiméterenként, halálos csend, a rendőr a fal mentén igyekezett észrevétlenül a késelő háta mögé jutni, én az ajtóból indultam egyenest felé, kezemet félig előre nyújtva, a szeme közé néztem, fekete parázs, perzsel, orrfacsaró vérszag, savanyú bor csepeg egy asztalról, ahogy közeledek felé, úgy ül ki az arcára a rémület, már csak két lépés, állok előtte, állok, lassan nyújtom a kezem, rémülten vágja földhöz a kését, és az ablaknak ugrik: a rendőr egyetlen csapással leütötte.

„Bár jönne valaki, bár jönne valaki!”, fohászodik a rendőr, „Minden hiába”, mondtam neki, „ha azt akarnád, hogy a pisztolyod előtt menjek, magad is tudod, túl hosszú az út, kanyargós, és túl sok a bokor”, fellélegeztem, a kövesút már előbukkant, „Mégis megkísérelném, értsd meg, hogy meg kellene kísérelnem”, szólt konokul, „Értem. „Nekem is”, mondtam, s kiléptem a kövesútra, az aggastyánt pedig az út szélére fektettem egy ciprus árnyékába.

„Most megvárjuk az első járművet”, mondtá a rendőr, „Jó”, válaszoltam, s a beteg mellé ültem: lihegve töröltem verejtékemet. A nap szükrázott az égen. A kabócák nótájukat fújták. Egy-egy toboz hullott alá. Messze alattunk sirályok vijjogtak. Jó öt percig ültünk így. A rendőr idegesen felugrott, kiköpte a fűszálat, amelyet rágott.

„Eredj a mentőkért”, szolt a rendőr, „Jó”, válaszoltam, „tán azt gondold, hogy a városban valaki feltartóztathatna?”, kérdeztem, majd felálltam és a város felé indultam. „Mégis, inkább maradj itt”, szolt idegesen a rendőr. Megálltam. „Várj meg a betegnél”, intett a turista felé, s szemében szomorúságot láttam, „de ha nem talállak itt, tudd meg, hogy szőkevény vagy, és ott lőlek le, ahol érlek”, szolt keserűen, s futólépésben indult a város felé. „Számítok rá”, kiáltottam utána, s visszaültem az aggastyán mellé: halk lélegzését figyeltem aggodalmasan.

Félóránál is tovább üldögéltem ott: csodák csodájára, sehol egy áldott lélek. Valahol messze repülőgép zúgott, a hegyen túl robbantottak valamit. Valaki hosszan hahózott odalenn a strandon. Ismét egy élőhalott hever mellettem, és megint csak várok, várok tehetetlenül; találkoznom kellene a tábormokkal, s ennyit mondanom neki: vannak, akik csak akkor jelennek meg, ha tragédia történik, s aztán egyszer csak fordítva indul a dolog: amikor megjelennek, tragédia történik. Noha ártatlanok. Vajon mit róhatnak fel az aggastyánnak, mit vehetnek a szemére a rendőrnek, mivel hibáztathatnám a remétét, a tábormokot, a temetőcsószot, Elvirát, Augustot, milyen vétket tudjak be önmagamnak? Kesereghetnek: akinek semmije sincs, még mindig van elveszteni valója; az ég beborulhat, a láthatár megtörhet, de az útnak sehol vége; az ember magára maradhat, de lehet még magányosabb, körülöttem pusztulás, lehet-e tiszta a kezem: ez az ember talán meghal, előttem a város: ki sejti ott lenn, hogy ennek is részese; a gépezet megindult, tán tegnap, tán előbb, morzsol bennünket, s mi morzsoljuk őt: ki ura a cselekedetének tisztán, elkülönülten, ki ne kesereghetne: ezt szándékoztam, de amaz lett belőle. Az ember áll a posztján, csapásokat fog fel, esze a fejében, s azt teszi, amit épp tennie kell: önnönmaga elől sehova se futhat. Vastag túlevelű avar, alatta rovarok nyüzsgönek. A kövesúton verebek fürödnek a porban. A fákon érik a füge, kelnek a férgesek. Valahol messze a mentőkocsi szirénája bűg.

Felugrottam, s felmásztram a jó két méter magas szirtre, a mandulafák közé. A kanyarnál felbukkant a mentő, mögötte pedig a város szünke terepjárója. Jól gyanítottam. Nekiiramodtam a hegyoldalnak, s vagy harminc méter magasságban ismét megálltam. A mentő fékezett, két ápoló fűrgén elővette a hordágyat.

A terepjáróból nyolc ember ugrott ki. A rendőr körülnézett, aztán a domb felé fordult. „Fölfelé”, intett az embereknek. Azok azonban továbbra is csak tanácstalanul álldogáltak. „Mitől féltetek?”, kiáltott rájuk a rendőr, „Fegyvertelen emberre a fiú nem emel kezét! Ha látjátok, csak szóljatok nekem. Átfésüljük a hegyet. Egyedül semmire se megyek”, tárta szét a kezét. Az emberek hallgattak. Aztán egyikük megmozdult. „Gyerünk!”, mondta, s utánam indult.

Elmosolyodtam. A borbély volt.

(Folytatása következik)